

de *Colera* (Monsalv.); 1316: redempció del bovatge del monestir *Sancti Cirici*; 1362: Sti. Cirici de *Coleria* (Alsius). Hi ha notícia de Colera, l'a. 1229 (*BABL* IV, 506) però no en sé la forma exacta ni a quin dels dos es refereix.

De poble actual, i municipi de Colera, a la costa, les notícies accessibles i precises són molt més recents: 1219 i 1336: «Sti. Michaelis de *Colera*» (Monsalv. XVII, 246); però notem el seu nivell humil, car en tots dos docs. es tracta d'una mercè que li fa donar l'abat de St. Quirze en 1362, en què l'església era sufragània de la monasterial de St. Quirze: «pr. Sti. Michaelis de *Coleria*», en la trad. del Ll. Verd de la diòcesi (Alsius).

No sols és natural aquesta diferència en les dates, sinó també que la creixença del poble coster sigui cosa molt més moderna: a l'E. Mj. les invasions i guerres i lluites intestines entrebancaren fonament la prosperitat dels pobles del litoral, reduïts sobretot a portets i cales de pescadors, i no fou fins després del S. XVI, que vençuda la contínua amenaça dels turcs i els corsaris algerians, prengueren bona embranzida; els noms ja existien, però amb poca documentació; cosa que ha pogut donar lloc, en el cas del veí *Portbou*, a dubtes etimològics infundats (i fantàstiques sospites d'estrangeria); aquí no, perquè ens consta tan bé, gràcies al monestir, que el nom ja existia designant la vall de l'interior, ben poblada a l'E. Mj., i a l'abric d'aquelles amenaces; i a través del coll (ja documentat l'any 935 en la colle. Moreau) anirien al poblat coster, i viceversa, molts que no tenien casa ben feta a l'un o a l'altre.

Això és decisiu per a l'ETIM. No havent-ne estudiat bé la història del nom (ningú més no n'ha dit res ni *AlcM*), deia jo: «qui hagi vist la platja de *Colera* (gran codolar) sospita que estigui per *Codolera*». Hi contribuïa l'obscuritat en què havia restat la forma precisa de l'ètimon de *codol*, que m'ajudava també a admetre que el nom de *Riudecols*, poble del Camp de Tarragona, ve, com han dit d'altres de *riu de codols*.

Però aquesta premissa ha resultat ben improbable no sols per anar contra la fonètica catalana perquè ja consta com *Riudecols* l'a. 1359, i *Viladecols* el 1213; i ¿per què una vila no hauria pres nom de les hortes de cols?; també és versemblant que és damunt substrat mossàrab, que *Riudecols* resulti d'una ultracorreció catalana de *-cauç* 'llit d'un riu', ll. CALÍCE, d'on *Càlig* del Maestrat i el cast. *cauce*; un altre NL menor que hi induïa és *Baix* (o *balc*) de *Cols*: un d'ells entre l'Escala i l'Estartit, i l'altre prop de Llançà: llocs on realment no hi pot haver cols; però sí potser algues, comparables, i aquest podria venir realment de *codol* alterat per l'etim. pop., col·laborant-hi una dissimilació, causada per la *d* de la preposició i ajudada per algues semblants a *cols*.

En el cas de *Colera*, no existien aquestes justificacions però tampoc tenim raó per dubtar gaire que es tracti d'una VALLE *CAULARIA, puix que és la vall de Sant Quirze, l'alta *Valleta*, la que fou la base de la vida d'aquest sector de l'Empordà i del comtat de Peralada. Allí, i només allí, ens consta el nom des dels

temps arcaics: la vida hortícola dels colars o camps de cols, i hortalisses totes, era allí l'única font de subsistència de la pagesia, principal creadora de la toponímia. En va cercaríem altra etimologia.¹

¹ Els dubtes sobre l'ètimon precís de *codol* creaven, però ja no poden crear perplexitat: des de l'article del *DECat*, quedà establert que no es tracta d'un ll. *CŌTULUS, deriv. de CŌS, -TIS, sinó d'un pre-romà KŌTĀLO-, d'on vénen *Codalet*, *Codalar* i altres derivats amb *-a-*; no quedava, doncs, cap fonament per postular una base -TULARIA o -TILARIA, capaç de sincopar vocals com E o U però no *a*; i, així com així, massa imaginària, i massa secundària, per a un tractament independent. Un *Monte Colia* citat a. 993 en un doc. del Vallespir, junt amb Serralonga (Colle. Moreau xv, 56) no deu tenir res a veure amb *Cogoll*, *Cogulla* ni *cogula*; essent hapax potser és lectura imperfecta per *Col'iya*, d'un *colerilla*, dim. de *Colera*.

Colet, *Beni ~*; i *Coleta*, V. apèndix a *Colaita* *Colia*, V. *Coleria* *Colibre*, *Mont-*, V. *Columbrets*

COLIETO

Vall gran i altíssima que desaigua a l'Estany Negre de Caldes de Boí (XIII, 186). Hi ha l'*Estany Blau de Colieto* (2560 m. d'alt.), el *Port de Colieto* (2590 m.), per on es passa a la Vall d'Aran, i el *Coll de Colieto* (2790 m.), per on es pot passar a Contraix.

PRON.: *kulièto* oït per Cor. sempre des de 1953 a gent de Boí i de tots els pobles de la vall, si bé la grafia tradicional era *Colieto* [escrit vell copiat el 1927]. Els aranesos en diuen *Coriedo*, oït a Arties i a Tredòs, 1926, 1932 etc.

ETIM. Coromines, *TVBoí* I, 13-14, examina tres etimologies possibles: a) del llatí (SALTUS) COLLECTUS fonadal on s'acumulen les aigües' (en rigor hauria de ser COLLECT-OR), amb un tractament anòmal de la Ē, i contradit per la *-d-* aranesa; b) una combinació COLLECTUM 'conjunt de colls i turons' amb pèrdua de la *N-* ben justificada només en gascó i en basc, i no derivat de *colina* que és un italianisme; c) CUBILETUM 'conjunt de pletius' > *Coileto* > amb metàtesi, *Colieto*, la que es presta a menys objeccions, presenta sols la dificultat que la forma aranesa obliga a recórrer a una contaminació de *corêt* 'collada, collet'; en efecte no es parla mai de *Colieto* sense referir-se cada moment a pletius, a pastors i a collades. J. F. C.

COLINOS

Partida antiga prop de la Vall d'Assua (Pallars Sobirà) documentada a l'*Spill de Castellbò* a. 1518 (fol. 116v) i en el *Capbreu de Rialb* a. 1645 (fol. 42r).

ETIM. Suposant que *Colinos* no sigui forma viva (com afirma un amic que guarda aquest capbreu) sinó grafia imperfecta per *kolinos*, seria un derivat diminutiu de *coll*. També es podria pensar en una metàtesi de *conillos* (< CUNICULOS 'passos subterranis'). J. F. C.